

รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของ
สถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
**The Model for the Administration of Vocational Education in Agriculture
to Create Young Smart Farmers of Vocational Education Institute of
Agriculture under Office of the Vocational Education Commission**

ชาติชาย เกตุพรหม¹, เอกราช โสมิตพิมานเวช²,
ยุทธศาสตร์ กงเพชร³, อุดลย์ พิมพ์ทอง⁴ และ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง⁵
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา¹
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{2,5}
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{3,4}

**Chartchai Getprom¹, Ekkarach Kositpimanwet²,
Yutthasat Kongpet³, Adul Pimthong⁴ and Samrit Kangpheng⁵**
Office of Vocational Education Commission Ministry of Education¹
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus^{2,5}
North Eastern University^{3,4}
Corresponding Author, E-mail: karuns@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร 2) สร้างและทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร 3) ประเมินผลการใช้รูปแบบและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครู 434 คน และเกษตรกรและผู้ประกอบการ 272 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง และมีแนวทางการบริหารจัดการ คือ ควรกำหนดเป้าหมาย คณะกรรมการ กระบวนการ และคุณสมบัติหรือคุณภาพของเกษตรกรยุคใหม่ (2) รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) กลไกการขับเคลื่อนการบริหารจัดการ 2) คณะกรรมการร่วมเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ 3) กระบวนการบริหารจัดการ และ 4) คุณภาพเกษตรกรยุคใหม่ หลังทดลองใช้รูปแบบโดย

* วันที่รับบทความ: 28 กรกฎาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 29 กรกฎาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 กรกฎาคม 2565

Received: July 28, 2022; Revised: July 29, 2022; Accepted: July 30, 2022

ภาพรวมความพึงพอใจของเกษตรกรยุคใหม่ที่มีต่อการดำเนินงานตามโครงการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเกษตรกรยุคใหม่ที่ได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการเรียนหรือการฝึกอบรมแล้วประสบความสำเร็จมีผลผลิตและรายได้เป็นที่ปรากฏในระดับการพึ่งพาตนเองมีจำนวนเพิ่มขึ้น และ(3) ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร

คำสำคัญ : รูปแบบ; เกษตรกรยุคใหม่; สถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร

Abstracts

The purposes this research were 1) to study the condition and the guidelines for the administration of vocational education in agriculture to create young smart farmers of Vocational Education Institute of Agriculture, 2) to set and try out the model for the administration of vocational education in agriculture to create young smart farmers of Vocational Education Institute of Agriculture, 3) to evaluation the model and set the proposed policy for the administration of vocational education in agriculture to create young smart farmers. The sample consisted of 434 school administrators and teachers, and 272 farmers and entrepreneurs. Data were collected by questionnaires, interview forms, and focus group discussions. The data were analyzed using percentage, means, standard deviation and content analysis. The research findings were as follows: (1) In general, the conditions for the administration of vocational education in agriculture to create young smart farmers was at the moderate level. There is a management approach which is to set goals, committees, processes and qualifications or quality of young smart farmers. (2) The model for the administration of vocational education in agriculture to create young smart farmers of Vocational Education Institute of Agriculture consisted of 4 main principles as follows: 1) the goals, 2) the committee, 3) the process for the administration and 4) the quality of young smart farmers. After trying out the model it was found that the opinion towards the model was at the high level. Beside, the farmers' satisfactions towards the operation through the model was at the highest level and the amounts of successful young smart farmers were increasing. (3) The evaluation of the model for the administration of vocational education in agriculture to create young smart farmers were as follows: Overall, the average is at a high level. It is possibility and utility.

Keywords: Model; Young Smart Farmers; Vocational Education Institute Of Agriculture.

บทนำ

แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ถือเป็นกรอบแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะ 5 ปีแรก (พ.ศ. 2560 – 2564) และนโยบายรัฐบาลภายใต้วิสัยทัศน์ “ภาคการเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลาดนำการผลิต ชีวितเกษตรกรรมคุณภาพ ทรัพยากรการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน” ครอบคลุมการพัฒนาภาคการเกษตรใน 5 ด้าน ประกอบด้วย การสร้างความ

เข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตร การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีกระบวนการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติผ่านกลไกขับเคลื่อนในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และหน่วยปฏิบัติ ที่จะช่วยกำกับให้ทุกหน่วยงานจัดทำแผนงานโครงการสำคัญที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา ภายใต้แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) รวมทั้งติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน โครงการสำคัญดังกล่าวให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนได้ในท้ายที่สุด (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560 : 5)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาประเทศชาติจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คือการศึกษ และส่วนสำคัญต้องได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัดสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เนื่องจากอาชีพเกษตรกรรมในประเทศไทยมีประชาชนจำนวนมากที่สุดที่ยึดเป็นอาชีพหลัก สถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษาให้มีความรู้และประสบการณ์ เพื่อยกระดับผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่สู่ความเป็นมืออาชีพในระดับสากล ซึ่งเป็นการรวมเอาเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ๆทางเกษตรผนวกกำลังสร้างนวัตกรรมเศรษฐกิจใหม่ให้ไทยเป็นพื้นที่หนึ่งด้านเทคโนโลยีเกษตรระดับโลกได้ ซึ่งผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่ผ่านการอบรมเกษตรกรจะต้องพัฒนาการอุตสาหกรรมเกษตรของไทยให้แข่งขันในระดับสากลได้ (เอกราช โฆษิตพิมานเวช, 2562 : 3)

แนวคิด “สมาร์ทฟาร์มเมอร์ (Smart Farmer)” เป็นวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ที่ 1 จาก 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ของ แผนพัฒนาการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แนวคิดนี้เน้นการพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับความเสี่ยงในมิติของการผลิตและการตลาด รวมทั้งมีความสามารถในการผลิตและการตลาดในระดับที่พร้อมก้าวสู่การเป็นผู้จัดการฟาร์มมืออาชีพที่ทำการเกษตรได้จนประสบความสำเร็จเกษตรกรรมในประเทศไทยยังประสบปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะในมิติของผลิตภาพ (Productivity) ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูงและรายได้เกษตรกรมีอัตราเฉลี่ยต่ำ เนื่องจากเกษตรกรไม่มีความรู้เพียงพอ ขาดข้อมูลเชิงลึกด้านการตลาดสำหรับวางแผนการผลิต รวมทั้งความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพสูงที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประเด็นปัญหาดังกล่าวสะท้อนว่าอาชีพเกษตรกรยังขาดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการสร้างความสามารถให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้ภาครัฐไม่จำเป็นต้องกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและโอบอุ้มเกษตรกร แนวคิด “สมาร์ทฟาร์มเมอร์” จึงเป็นกลไกสำคัญในการตอบโจทย์การพัฒนาดังกล่าว ในมุมมองของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติซึ่งได้นำเสนอ Smart Farm Flagship ในภาคการเกษตร แนวคิดหลักของสมาร์ทฟาร์มเมอร์คือการใช้เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพัฒนาทั้งห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรเพื่อยกระดับผลิตภาพ มาตรฐานสินค้าและลดต้นทุน โดยการพัฒนาเกษตรกรรมใน 4 ด้าน ได้แก่ 1)

ลดต้นทุน 2) เพิ่มคุณภาพการผลิตและมาตรฐานสินค้า 3) ลดความเสี่ยงจากศัตรูพืชและภัยธรรมชาติและ 4) การจัดการและส่งผ่านความรู้

จากความสำคัญและสภาพปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของประเทศไทยดังกล่าว โดยเฉพาะการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อสร้างเกษตรกรยุคใหม่ ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร จึงได้ตระหนักและให้ความสำคัญ ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนหรือเกษตรกรยุคใหม่ ประกอบกับปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ยังไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร ที่เกิดจากการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงสนใจและมีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ปัญหาและพัฒนา จึงได้จัดทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและเกษตรกรในชุมชนเพื่อสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อสร้างและทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการวิเคราะห์เอกสาร การสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา 119 คน ครูผู้สอน 315 คน และเกษตรกรและผู้ประกอบการ จำนวน 272 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) และศึกษาแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อสร้างเกษตรกรยุคใหม่ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และประเมินความเหมาะสมของแนวทางการบริหาร

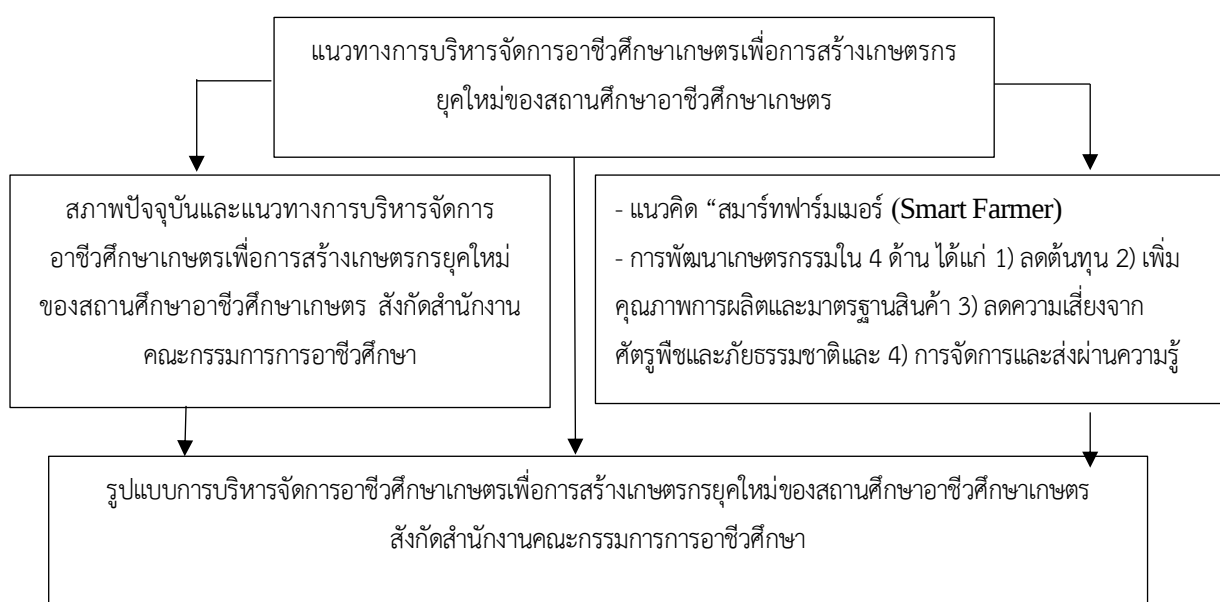
จัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ ที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ด้วยแบบประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

2. สร้างรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เกษตรกร และผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบ จำนวน 22 คน ตรวจสอบร่างรูปแบบ โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 คน และทดลองใช้รูปแบบในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด

3. ประเมินผลการใช้รูปแบบด้วยแบบสอบถาม จากบุคลากรของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร ที่เป็นแหล่งข้อมูลในการนำรูปแบบไปใช้ จำนวน 8 แห่ง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และจัดการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา และนำผลจากการวิจัยไปจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้วยแบบสอบถาม พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการติดตามและประเมินผล (Check) ด้านการปรับปรุงและพัฒนา (Act) และด้านการวางแผนจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Plan) ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้วยการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการกำหนดเป้าหมายการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ พบว่า ควรสร้างความตระหนักให้เกษตรกรยุคใหม่มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ควรให้เกษตรกรยุคใหม่สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนางานฟาร์มเป็นงานฟาร์มอัจฉริยะ (Smart Farm) 2. ด้านคณะกรรมการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ พบว่า ควรมีคณะกรรมการบริหารงานการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ และคณะกรรมการดำเนินงานการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ ควรจัดโครงสร้างการบริหารงานการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่และดำเนินงานอย่างเป็นระบบ 3. ด้านกระบวนการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ พบว่า ควรประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎีกระบวนการบริหารจัดการมาใช้ กระบวนการบริหารควรบูรณาการทฤษฎีกระบวนการบริหารแบบ PDCA, POLC และ ทฤษฎีระบบ (System Theory) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาเกษตร เน้นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning 4. ด้านคุณภาพเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) พบว่า ควรมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ควรมีความสามารถใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการ ควรมีความสามารถวิจัยและพัฒนาการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ควรมีทักษะในการบริหารจัดการการเกษตรด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้

2. ผลการสร้างและทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.1 รูปแบบที่สร้างขึ้นมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 เป้าหมายการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ พบว่า เป้าหมายการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ ประกอบด้วย 1) นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนางานฟาร์ม 2) สร้างเกษตรกรยุคใหม่และผู้ประกอบการเกษตรโดยใช้แนวทางการสร้างสตาร์ทอัพ (Startup) 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ๆ 4) สร้างเกษตรกรยุคใหม่ให้มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้า ความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม 5) ประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานอาชีพที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับมาตรฐานเกษตรกรยุคใหม่ องค์ประกอบที่ 2 คณะกรรมการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการบริหารงานการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ 2) คณะกรรมการดำเนินงานการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการวางแผนจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Plan) 2) ขั้นการจัดองค์การ (Organize) 3) ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Do) 4) ขั้นการติดตามและประเมินผล (Check) และ 5) ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา (Act) และองค์ประกอบที่ 4 คุณภาพเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) 1) มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการรวมทั้งสามารถวิจัยและพัฒนาการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีทักษะในการบริหารจัดการการเกษตรด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ 3) เป็นเกษตรกรยุคใหม่ที่เป็นผู้ประกอบการ โดยใช้แนวทางการสร้างสตาร์ทอัพ (Startup) ร่วมกับสถานประกอบการและแหล่งทุน 4) มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้า ความปลอดภัยของผู้บริโภค และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม 5) มีสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพในสาขาวิชาชีพเกษตรกรรม และสาขาเกษตรกรรมตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง และรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ผ่านเกณฑ์การประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.2 ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ความพึงพอใจของเกษตรกรยุคใหม่ที่มีต่อรูปแบบ การบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การดำเนินโครงการ/กิจกรรมพัฒนาฟาร์มเป็นฟาร์มอัจฉริยะ (Smart Farming) และพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ มีทักษะในการบริหารจัดการ การเกษตรด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด และเกษตรกรยุคใหม่ที่ได้รับการพัฒนา

ผ่านกระบวนการเรียนหรือการฝึกอบรมแล้วและประสบความสำเร็จมีผลผลิตและรายได้เป็นที่ปรากฏในระดับการพึ่งพาตนเองได้ มีจำนวนเพิ่มขึ้น

3. ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3.1 สรุปผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้วยแบบสอบถาม พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านกระบวนการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านคณะกรรมการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ และด้านคุณภาพเกษตรกรยุคใหม่ อยู่ในระดับมาก

3.2 สรุปผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิสรุปว่า หลังการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา รูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่นำเสนอข้างต้นผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายผลในประเด็นหลักที่สำคัญตามผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการติดตามและประเมินผล (Check) ด้านการปรับปรุงและพัฒนา (Act) และด้านการวางแผนจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Plan) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร ไม่มากเท่าที่ควร จะต้องเร่งเพิ่ม การพัฒนาให้ทุกฝ่ายได้ตระหนักและให้ความสำคัญให้มากขึ้น โดยใช้กระบวนการบริหารที่เป็นระบบทั้งขั้นการวางแผน การจัดองค์การ การปฏิบัติตามแผนหรือชั้นนำของผู้บริหาร และขั้นติดตามและประเมินผล ซึ่ง

เป็นกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ ฟาโยล (Fayol, 1964 : 185) ; ดูบริน (DuBrin, 2010 : 12-13) ; ริงส์เวิร์ด ประเสริฐศรี (2550 : 13 – 14); จันทราณี สงวนนาม (2551 : 34-39) ; เนตร์พณียา ยาวิราช (2552 : 2-3) ที่ได้เสนอกระบวนการบริหารสรุปได้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดรูปงานหรือการจัดองค์การ (Organizing) 3) การนำ (Leading) และ 4) การควบคุม (Controlling)

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลจากการวิจัย พบว่า 1) ควรสร้างความตระหนักให้เกษตรกรยุคใหม่มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) 2) ควรให้เกษตรกรยุคใหม่สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนางานฟาร์มเป็นงานฟาร์มอัจฉริยะ (Smart Farm) 3) ควรมีคณะกรรมการบริหารงานการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ 4) ควรจัดโครงสร้างการบริหารงานการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่และดำเนินงานอย่างเป็นระบบ 5) ควรประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีกระบวนการบริหารจัดการมาใช้ กระบวนการบริหารควรบูรณาการทฤษฎีกระบวนการบริหารแบบ PDCA, POLC และ ทฤษฎีระบบ (System Theory) 6) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาเกษตรเน้นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning 7) เกษตรกรยุคใหม่ควรมีความสามารถวิจัยและพัฒนาการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีทักษะในการบริหารจัดการการเกษตรด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ สอดคล้องกับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559 : 33) ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร แนวทางการพัฒนาที่ 2 เสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกร ด้วยการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร โดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการเกษตร ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ความรู้ ด้านการบริหารธุรกิจการตลาด และการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ ที่มีความมุ่งมั่นจะประกอบอาชีพเกษตรกร และส่งเสริมให้เกษตรกรรุ่นใหม่นำความรู้ทางการเกษตรไปถ่ายทอดและพัฒนา

2. ผลการสร้างและทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.1 รูปแบบที่สร้างขึ้น พบว่า มี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) เป้าหมายการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ 2) คณะกรรมการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อ การสร้างเกษตรกรยุคใหม่ 3) กระบวนการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ และ 4) คุณภาพเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) และรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ผ่านเกณฑ์การประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายตามองค์ประกอบของรูปแบบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 กลไกการขับเคลื่อนการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ จากการวิจัยพบว่า 1) สร้างเกษตรกรยุคใหม่และผู้ประกอบการเกษตร โดยใช้แนวทางการสร้างสตาร์ทอัพ (Startup) 2) สร้าง/นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนางานฟาร์มเป็นงานฟาร์มอัจฉริยะ (Smart Farm) 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยีการเกษตร ใหม่ ๆ 4) สร้างเกษตรกรยุคใหม่ให้มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้า ความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม 5) ประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานอาชีพที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับมาตรฐานเกษตรกรยุคใหม่ ซึ่งองค์ประกอบผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนารูปแบบควรระบุเป้าหมายของรูปแบบหรือวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ไว้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ คีเวส (Keeves, 1988 : 561-565) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบโดยสรุปควรประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบลักษณะเป็นแนวความคิดภาพรวมที่ใช้ในการกำหนดกระบวนการหรือวิธีการ และกิจกรรมการดำเนินงานในลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่อง 2) จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของรูปแบบ มีลักษณะเป็นข้อความที่แสดงถึงสิ่งที่ต้องการจะให้เกิดผลในแต่ละกิจกรรมหรือวิธีการในรูปแบบ โดยสามารถตรวจวัดและประเมินผลได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำราญ สารบรรณ (2561 : 145) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร พบว่า มีเป้าหมายในการดำเนินงานคือ ต้องการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรม สามารถพึ่งพาตนเองได้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเกษตรกรรุ่นใหม่ พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรที่นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ใช้ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นต้นแบบของเกษตรกรรุ่นใหม่

องค์ประกอบที่ 2 คณะกรรมการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกร ยุคใหม่ จากผลการวิจัย พบว่า ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการระดับนโยบาย และ 2) คณะกรรมการระดับปฏิบัติการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในรูปแบบของการบริหารโดยองค์คณะบุคคลหรือรูปแบบของคณะกรรมการ เป็นการบริหารการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นการบริหารแบบประชาธิปไตย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการบริหารจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ร่วมกันคิด ร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันตัดสินใจและร่วมกันแก้ปัญหา ทำให้การดำเนินงานมีความรอบคอบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ จินตนา รวมขจรรัตน์ (2558 : 91) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า รูปแบบประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี 2) การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการเรียนการสอน 3) การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ

และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี 4) การจัดหลักสูตรตามมาตรฐานวิชาชีพและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และ 5) การบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ จากผลการวิจัย พบว่า มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการวางแผนจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Plan) 2) ขั้นตอนการจัดองค์การ (Organize) 3) ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน (Do) 4) ขั้นตอนติดตามและประเมินผล (Check) และ 5) ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนา (Act) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์ประกอบของรูปแบบด้านกระบวนการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ดังกล่าว เป็นไปตามหลักแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาแบบที่จะต้องแสดงให้เห็นถึงกระบวนการหรือขั้นตอนดำเนินการของรูปแบบอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์แนวคิดของ รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2550 : 13-14) ; เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552: 2-3); วรณารถ แสงมณี (2553 : 10-11) พบว่า กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) การควบคุม/ขั้นติดตามและประเมินผล (Controlling) และ ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนา (Act)

องค์ประกอบที่ 4 คุณภาพเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) จากผลการวิจัย พบว่า 1) มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการรวมทั้งสามารถวิจัยและพัฒนาการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีทักษะในการบริหารจัดการการเกษตรด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ 3) เป็นเกษตรกรยุคใหม่ที่เป็นผู้ประกอบการ โดยใช้แนวทางการสร้างสตาร์ทอัพ (Startup) ร่วมกับสถานประกอบการและแหล่งทุน 4) มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้า ความปลอดภัยของผู้บริโภค และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม 5) มีสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพในสาขาวิชาชีพเกษตรกรรม และสาขาเกษตรกรรมตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณภาพเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ที่พบจากการวิจัยครั้งนี้ มีความเป็นไปได้ ความครอบคลุม และเหมาะสม ที่จะทำให้เกษตรกรยุคใหม่ ประสบความสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2560 : 41) ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเกษตรไว้ ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร พัฒนาเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer มีการจัดกระบวนการพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบ สนับสนุนการใช้ ICT เทคโนโลยีสมัยใหม่ นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาระดับเป็นผู้ประกอบการเกษตรและเป็นการกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยบูรณาการกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมยุวเกษตรกร (Farm Youth) ให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพการเกษตร และสนับสนุนการรวมกลุ่มยุวเกษตรกร เสริมสร้างความรู้และทักษะด้านการเกษตรพื้นฐาน พัฒนาและเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา เพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมยุวเกษตรกร สู่ภาคการเกษตร และสอดคล้อง

กับ คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายเกษตรกรรุ่นใหม่ และ Smart Officer (2556 : 18-19) ได้กำหนดคุณสมบัติพื้นฐาน 6 ข้อของเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) เป็นกรอบหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการคัดกรองคุณสมบัติของเกษตรกรโดยต้องผ่านการพิจารณาตามตัวบ่งชี้อย่างน้อยหนึ่งตัวบ่งชี้ในแต่ละคุณสมบัติ ได้แก่ 1) มีความรู้ในเรื่องทำอยู่ 2) มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ 3) มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด 4) มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค 5) มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม และ 6) มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร

2.2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของเกษตรกรยุคใหม่ที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตร เพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปทดลองใช้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมในการดำเนินการตามโครงการทดลองใช้รูปแบบ ซึ่งแต่ละโครงการดำเนินการครอบคลุมวิธีการแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบ เป็นโครงการที่ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เรียน และเกษตรกรยุคใหม่ในชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ และรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบของรูปแบบที่เน้นการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านเป้าหมายของรูปแบบที่ชัดเจน คณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการของรูปแบบ (Process) ได้พัฒนาอย่างมีขั้นตอน และกำหนดคุณสมบัติหรือคุณภาพของผลผลิต (Output) ของรูปแบบอย่างเป็นรูปธรรม และรูปแบบสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง มีกระบวนการปฏิบัติหรือแนวปฏิบัติที่สะดวก เป็นรูปแบบที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ บาร์โดและฮาร์ทแมน (Bardo & Hartman, 1982 : 70-76) ที่กล่าวว่า รูปแบบประกอบ ด้วยรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมและรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้น ๆ ตัวอย่าง เช่น รูปแบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด เป็นรูปแบบที่แสดงองค์ประกอบย่อยของระบบที่ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต และ 4) ข้อมูลย้อนกลับจากสภาพแวดล้อม

3. ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และจำนวนเกษตรกรยุคใหม่ที่ได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการเรียนหรือการฝึกอบรมแล้วและประสบความสำเร็จมีผลผลิตและรายได้เป็นที่ปรากฏในระดับการ

พึ่งพาตนเองได้ มีจำนวนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอาชีวศึกษาเกษตรหรือเกษตรกรยุคใหม่ มีองค์ประกอบสำหรับการดำเนินการของรูปแบบที่ครอบคลุมเพื่อให้เกษตรกรยุคใหม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานตามเป้าหมาย เป็นรูปแบบที่ดีมีความเหมาะสม โดยเฉพาะมีการสร้างหรือพัฒนารูปแบบด้วยกระบวนการที่มีความเป็นระบบตามหลักการพัฒนารูปแบบ โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร การสร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ การทดลองใช้ และการประเมินรูปแบบโดยผู้ใช้และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สตรีกแลนด์ (Strickland, 2006 : 102) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนารูปแบบไว้ว่า ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) การนำไปทดลองใช้ (Implement) และการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเรียกว่า “ADDIE Model”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 ด้านกลไกการขับเคลื่อนการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ มีดังนี้ 1) ควรส่งเสริมการสร้างเกษตรกรยุคใหม่และผู้ประกอบการเกษตรโดยใช้แนวทางการสร้างสตาร์ทอัพ (Startup) 2) ควรสร้าง/นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนางานฟาร์มเป็นงานฟาร์มอัจฉริยะ (Smart Farm) 3) ควรส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ๆ และ 4) ควรส่งเสริมการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ให้มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

1.2 ด้านคณะกรรมการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ มีดังนี้ 1) ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับนโยบาย เพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ และกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม องค์ประกอบของคณะกรรมการควรให้ชุมชนและเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วม และ 2) ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับปฏิบัติการ เพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ และกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

1.3 ด้านกระบวนการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ ควรดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการวางแผนจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Plan) 2) การจัดองค์การ (Organize) 3) การปฏิบัติตามแผน (Do) 4) การติดตามและประเมินผล (Check) ประกอบด้วย 5) การปรับปรุงและพัฒนา (Act)

1.4 ด้านคุณภาพเกษตรกรยุคใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร ควรนำรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไปประยุกต์ใช้ โดยพัฒนาผู้เรียนหรือเกษตรกรยุคใหม่ให้มีคุณภาพ ดังนี้ 1) มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการรวมทั้งสามารถวิจัยและพัฒนาการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีทักษะในการบริหารจัดการการเกษตรด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ 3) เป็นเกษตรกรยุคใหม่ที่เป็นผู้ประกอบการ โดยใช้แนวทางการสร้างสตาร์ทอัพ (Startup) ร่วมกับสถานประกอบการและแหล่งทุน 4.4 มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้า ความปลอดภัยของผู้บริโภค และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และ 4) มีสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพในสาขาวิชาชีพเกษตรกรรม และสาขาเกษตรกรรมตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

2. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีดังนี้

นโยบายที่ 1 สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาเกษตร ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร ด้านการกำหนดเป้าหมายการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ โดยให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรดำเนินการ ดังนี้ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนางานฟาร์มเป็นงานฟาร์มอัจฉริยะ (Smart Farm) 2) ส่งเสริมการสร้างเกษตรกรยุคใหม่และผู้ประกอบการเกษตรโดยใช้แนวทางการสร้างสตาร์ทอัพ (Startup) 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ๆ 4) ส่งเสริมการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ให้มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้า ความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และ 5) พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพในสาขาวิชาชีพเกษตรกรรม และสาขาเกษตรกรรมตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

นโยบายที่ 2 ให้มีการจัดการอาชีวศึกษาเกษตร ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร ด้านกระบวนการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบตามหลักการหรือทฤษฎีกระบวนการบริหาร ซึ่งอาจใช้กระบวนการบริหารจัดการองค์การ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการวางแผนจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Plan) 2) ขั้น การจัดองค์การ (Organize) 3) ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Do) 4) ขั้นการติดตามและประเมินผล (Check) และ 5) ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา (Act)

นโยบายที่ 3 ให้มีการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร ด้านการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ให้มีคุณภาพ ดังนี้ 1) มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการรวมทั้งสามารถวิจัยและพัฒนาการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีทักษะ

ในการบริหารจัดการการเกษตรด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ 3) เป็นเกษตรกรยุคใหม่ที่เป็นผู้ประกอบการ โดยใช้แนวทางการสร้างสตาร์ทอัพ (Startup) ร่วมกับสถานประกอบการและแหล่งทุน 4) มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้า ความปลอดภัยของผู้บริโภค และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และ 5) มีสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพในสาขาวิชาชีพเกษตรกรรม และสาขาเกษตรกรรมตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผลจากการวิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่ให้เกิดประสิทธิผล ดังนี้

- 3.1 ควรกำหนดเป้าหมายจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่
- 3.2 ควรมีคณะกรรมการจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่
- 3.3 ควรมีกระบวนการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเกษตรเพื่อการสร้างเกษตรกรยุคใหม่
- 3.4 ควรกำหนดคุณสมบัติหรือคุณภาพของเกษตรกรยุคใหม่ (Young Smart Farmers) ให้

สอดคล้องกับสภาพและบริบทของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). *คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). *แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายเกษตรกรุ่นใหม่ Smart Farmer และ Smart Officer. (2556). *คู่มือการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- จินตนา รวมชมรัตน์. (2558). *รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ดุสิตวิทยบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- เนตร์พณียา ยาวีราช. (2552). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร: ทริบเพิ้ล.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2550). *การจัดการสมัยใหม่ (Modern Management)*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.

- วรรณารถ แสงมณี. (2553). *องค์การ : ทฤษฎี การออกแบบและการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร: ดารณี สนามเตชะ.
- สำราญ สารบรรณ. (2561). *แนวทางการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร. หลักสูตรการป้องกัน* ราชอาณาจักร รุ่งที่ 60 ปีการศึกษา พุทธศักราช 2560-2561 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- เอกราช โฆษิตพิมานเวช. (2562). *รายงานการวิจัยภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของการบริหารโรงเรียนเอกชน สังกัด* สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น.
- Bardo, J. W., & Hartman, J. (1982). *Urban society: A systematic introduction*. New York: F. E. Peacock.
- DuBrin. (2010). *Essentials of Management* (5th ed). New York: South-Western College Publishing.
- Fayol, Henri. (1964). *General Industrial Management*. London : Pitman.
- Keeves, P.J. (1988). *Educational research, methodology, and measurement : An international handbook*. Oxford: Pergamon Press.
- Strickland, A. W. (2006). *ADDIE*. Idaho State University College of Education Science, Math & Technology Education. Retrieved March 2, 2017. From <http://www.ed.isu.edu/addie/index.htm>.